

ճունիս¹, զՄ[ե]ծնունիս², զՊալուսիս³, զՄար-
գա[ս]տան⁴, զԱրտազ մինչ ի Կ[ո]զո[վ]իտ⁵:
156 Եւ յե[լից] դոցա՝ զԱկէ, զԱղբակ մեծ, զԱնձա-
հիձոր, զԹոռնաւան, զՃ[ո]ւաշ[ո]ոտ⁶ մինչեւ ցե-
րասիս, Գ... զԳոկան⁷, զԱղանդոտ, զՊա[տ]սպա-
րունիս⁸, զԱր[տ]աշեզան⁹, զԱրտաւանան, զԲա-

գան¹⁰, զԳաւեթան, զԳազրիկանս, զՏագրեանս,
զՎա[րա]ժնունիս¹¹, [ը]Գողթն գինեւէտ¹²,
զՆախճ[ո]ւան¹³, յորում հոմանուն քաղաք [Եւ
Մարա[ւ]ան [քաղա]քն]¹⁴:

157 Թ. Աշխարհ՝ Սիւնիք, ընդ մէջ կալով Ե-
րասխա[յ] եւ Արձախա[յ]՝ յե[լից] Այրաբատո[յ]¹⁵:

158 Ունի գաւա[26բ]ոս երկոտասան. զԵրնջա-
կա[յ]¹⁶, զՃահուկ, զՎալո[յ] Ձոր¹⁷, զԳեղարբու-
նի¹⁸՝ զհոմանուն¹⁹ ծովովն, զՍո[ւ]թա²⁰, զԱղա-
հեճ²¹, զԾղուկն²², զՀաբանդ, զԲաղս, զՁորա[յ],

մայիմ) / VS զԱնձովացիս, զՏրպատունիս, զԵ-
րուանթունիս, զԱռնո[յ] ոսն փխ զԱռնո[յ] ոսն ...
զԵրուանթունիս (վեր.՝ ըստ համառօտի հերթա-
կանութեան, որը «Առնոյտն (AE Առնոյտ), Ան-
ձեւացիք (AE Անձեւացիք), Տրպատունիք (DPV
Ատրպատունիք), Երուանթունիք (Pv Երիթու-
նիք)» է. թերեւս՝ V-ի գրիչն իր տեղում վրիպել է
զԱռնոյ ոսն-ը, ապա հասնելով զԵրուանթունիս-
ին՝ նկատել է դա եւ գրել Ռէնց վերջինից յետոյ)

- 1 V զրկնունիս, S զԿրկնունիս փխ զԿրնունիս
(վեր., տե՛ս իմքնաթելադրութեան՝ զԿր → զրկ)
- 2 VS զՎժնունիս փխ զՄ[ե]ծնունիս (վեր.՝ ըստ հա-
մառօտի, ուր Մեծնունիք է. տե՛ս ուշ երկաթագիր Մ → Վ եւ Ծ → Ժ, իսկ Ե-ի տղումն՝ ըստ մայրոյ
զԿրնունիս-ի գաղտնավանկի գուցորոյթեան)
- 3 VSADEPv սատ չիք զԿրնունիս, զՄ[ե]ծնունիս,
զՊալունիս (վեր. յաջորդ մայս-ից՝ ելնելով աշ-
խարհագրական հերթականութիւնից (որը Վաս-
պուրականը շարքերով նկարագրող հեղինակը
յստակ է պահում) եւ ենթադրելով, որ դեռ մինչ
համառօտի խմբագրումը մի վաղ գրիչ իր տե-
ղում վրիպելով այս 3 անունը (տե՛ս զԵրուանթու-
նիս ... զՊալունիս)՝ Գոկան-ից առաջ նկատել է
դա եւ տեղադրել Ռէնց այդտեղ. հմմտ. +4 ծնթ.)
- 4 V զԱրաբատուն փխ զԱրաբատուն (վեր. Սուք-
րեանի. ըստ Երեմեանի վարկածի՝ «[զԲուն Մար-
դաստան], զԱրաբատուն») զԱրաբատուն)
- 5 V Կգօիտ փխ Կոգովիտ (վեր. Սուքրեանի՝ ըստ
մայրոյի, տե՛ս 7 տող վերելում)
- 6 VS զԹոռնաւան, զԾաւշոտ փխ զԹոռնաւան,
զԾոխաշ[ո]ոտ (վեր.՝ ըստ համառօտի, թովմայի
եւն. Սուքրեանը երկու անունն էլ ծանօթագրել է.
«Այլք Թոռնաւան» եւ «Այլ օր. Ծոխաշոտ»)
- 7 VS զԿրնունիս, զՎժնունիս, զՊալունիս, զԳոկան,
ADEPv Կրնունիք, Մեծնունիք, Պալունիք, Գո-
կան փխ զԳոկան (վեր., հմմտ. 4 ծնթ. վերելում)
- 8 VS զԱղանդոտ, զՊասպարունիս փխ զԱղանդ-
ոտ, զՊա[տ]սպարունիս (վեր.՝ ըստ համառօտի,
«Ջորանամակ»-ի, Թովմա Արծրունու եւն. տե՛ս
բոլորագիր ոռ → ոս. Սուքրեանի ծանօթագրու-
մն է. «Այլք Սղուանդոտ, Պատսպարունիք...
Գաբիթեան... Վարաժնունիք»)
- 9 V զԱրաշեզան փխ զԱրտաշեզան (վեր. Սուք-
րեանի՝ ըստ համառօտի, ուր Արտաշեան եւ Ար-
տաշեզեան է)

- 10 Ըստ Երեմեանի վարկածի՝ «զԱրտաշիսեան, [որ
է Արտաւանեան], զԲաքրիւան, [որ է] Մարանդ»
- 11 VS Վաժնունիս փխ Վա[րա]ժնունիս (վեր.՝ ըստ
համառօտի. տե՛ս Վա-րա...)
- 12 VS չիք [ը]Գողթն գինեւէտ (վեր.՝ ըստ համառ-
օտի, զ մայրոյի յաւելումով՝ ըստ V-ի ալոյց)
- 13 V զՆախնաւան, S զՆախնաւան փխ զՆախն-
ոյւան (վեր., համառ.՝ Նախնաւան, Նախնունան)
- 14 VS չիք եւ Մարա[ւ]ան [քաղա]քն (վեր.՝ ըստ հա-
մառօտի (տե՛ս քաղաք ... քաղաքն), որի ընթեր-
ցումներն են՝ Մարմարանքն, Մարմանքն,
Մարմարսն, Մարմարոն, Մարմանոք, Մարման-
տոք, Մարանդ, Մագանդ. ենթադրելի է, որ վեր-
ջում քն տառերը պահպանած այդ խաթարուած
բնագրում մեր կողմից վերականգնուող «Մարա-
ւան» քաղաքը նույնն է ստորեւ՝ Այրարատի գի-
խում յիշուած Մարմա քաղաք-ի հետ (<Մարա[ւ]-
ւա[յ]նա[յ] քաղաք), ինչպէս նաեւ՝ Խորենացու Ա. լ
գլխի Մարակերտ-ի եւ Ստրաբոնի XI, 14, 6 գլխի
Արքաստա-Մարաշատ-ի (Ἀρξαστα < *Ἄρ[α]σ[τα]-
τα). հմմտ. Յակոբեան, 2009, էջ 231-232)
- 15 Վայրայրատո փխ Այրարատոյ (վեր. Սուքրեանի)
- 16 V զԵրնջակա, S զԵրնջակ փխ զԵրնջակա[յ]
(վեր., համառօտում Երնջակ է)
- 17 V զմալլո ձոր, S զՎալոցձոր փխ զՎալոյ[յ] Ձոր
(վեր., տե՛ս ուշ երկաթագիր Վ → Մ (հմմտ. մայս.
155՝ զՄ[ե]ծնունիս → զՎժնունիս) եւ բոլորագիր
ոյ → լո. Այրարատի գլխում V-ն ունի «հալլո ձո-
րո». համառօտում Վալու ձոր եւ Վալոց ձոր է.
Սուքրեանի վրիպակով ծնթ-ը՝ «Թօր. Մալլոձոր»)
- 18 V զԳեղարբունի փխ զԳեղարբունի (վեր. Սուք-
րեանի՝ ըստ AE-ի, DPv-ում՝ Գեղարբունի է)
- 19 S հոմանուն փխ զհոմանուն (V. գուցէ, գրիչը կա-
մեցել է գրել «զհոմանուն ծովն», ինչպէս համա-
ռօտում է՝ «Գեղարբունի եւ ծովն», թէպէտ, ի
վերջոյ, կիրառել է գործիականը՝ ծովովն)
- 20 VS զԱսթս փխ զԱսթս (վեր.)
- 21 S զԱղանէն փխ զԱղանէն (V)
- 22 V զԾղուկն փխ զԾղուկն (վեր. Սուքրեանի, տե՛ս
բոլորագիր ու → գ. համառ.՝ Ծղուկն է եւ Ծղակ)